

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų
bendrai finansuojamas projektas Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001
„Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

**„Pilietiškumo ugdymo pagrindų“ bendrųjų programų atnaujinimo darbų
pristatymas bei aptarimas**

2020.08.31

Dr. Liutauras Degėsys, mokytojas Paulius Bakanas, mokytoja Živilė Simutytė

2008 m. pilietiškumo pagrindų programos probleminės sritys

- Turinio nuoseklumo trūkumas ir temų neapibrėžtumas
- Pakankamai aiškūs tikslai ir uždaviniai, tačiau neaiški mokymo sistema paskirstyta 9 -10 klasėse koncentre (ne laisvas pasirinkimas, bet dažnas pasimetimas, skirtingos ir dažnai neefektyvios mokymo sistemos, dalyko reputacinis nuosmukis lyginant su kitais, aiškiau išreikštais dalykais, jų mokymo sistemomis ir turiniu).

Dalyko paskirtis

Ugdyti:

- aktyvų, sąmoningą, atsakingą pilietį;
- pagarbą pagrindinėms demokratinėms visuomenės vertybėms;
- atsakomybę už savo tautą ir valstybę;
- poreikį aktyviai veikti.

Dalyko tikslai:

- Siekti, kad mokinai įgytų žinių ir gebėjimų, išsiugdytų būtinas nuostatas aktyviai ir atsakingai dalyvauti Lietuvos demokratinės valstybės ir pilietinės visuomenės gyvenime.
- Ugdyti savarankišką asmenybę, gebančią kritiškai vertinti medijų informaciją ir gebančią kurti sumanią informacinę žinių visuomenę. Skatinti domėtis šalies ir pasaulio aktualijomis.
- Ugdyti vertybes skatinančias pilietinę ir tautinę savimoneę, savo šalies ir pasaulio kultūros bei istorijos pažinimą.

Dalyko uždaviniai

- tyrinėdami įgyja supratimą apie asmens teises ir pareigas, bendruomenės ir visuomenės struktūrą, jų tvarkymosi būdus, pagrindines valdžios institucijas ir jų funkcijas, demokratijos vertybes ir principus;
- aktyviai ir atsakingai dalyvauja mokyklos, vietos bendruomenės ir visuomenės gyvenime;
- ugdomi pilietines ir tautines vertybes, mokosi jomis grįsti savo elgesį ir veiklą asmeniniame bei viešajame gyvenime;
- Supranta žiniasklaidos kaip ketvirtos valdžios daromą įtaką visuomeniniams ir politiniams procesams. Mokosi kritiškai vertinti informacinius šaltinius.

Ugdymo turinio pasiskirstymas:

- Pilietiškumo ugdoma yra dvejus metus, 9 – 10 klasėse. Šį ugdymo koncentrą sudaro dvi dalys: pilietiškumo ugdymas 9 – oje klasėje ir pilietiškumo ugdymas 10 – oje klasėje.
- 9 ir 10 klasių temos turi formuoti asmeninę – kultūrinę, politinę, demokratinę ir patriotinę savivoką, būti susietos su realia problematika, patirtimi, išgyvenimu ir visuomenės gyvenimu.

Ugdymo turinio pasiskirstymas:

- Pilietiškumo pagrindų mokytojas gali ugdymo turinį integruoti, praplėsti aktualią tematiką pritaikant prie mokyklos, klasės ar bendruomenės tradicijų, ugdymo specifikacijų. Pagrindinis metodinis tikslas nėra išeiti visos tematikos tradiciniu būdu, o sukurti savitą ir integruotą ilgalaikį planą, kuris būtų susietas su projektine, visuomenine, mokyklos socialine, pilietine veikla ir atspindėtų kiekvieno regiono, mokyklos istoriją, išsikeltus ilgalaikius tikslus ir uždavinius. Mokytojas gali jungti ar integruoti nurodytą turinį su kitų dalykų pamokomis, renginiais ir pilietinėmis veiklomis, tačiau jis privalo pasirinktu būdu reflektuoti kiekvieno skyriaus temas.

Ugdymo turinio pasiskirstymas:

- 9 – os ir 10 – os klasės temos eksplikuojamos, vadovaujantis nuoseklumo, integralumo ir dermės principais. Kai kurios temos, ypač kūrybinės ir praktinės, natūraliai jungiasi arba integruojasi su istorijos, geografijos, ekonomikos, dorinio ugdymo ir kitais dalykais, todėl ypatingai svarbus planavimas. Tuo pačiu reikia neatsisakyti vykstančių neplanuotų procesų - renginių, konkursų, akcijų, projektų, susitikimų, atsižvelgti į aktualijas ir nebijanti inicijuoti veiklų, veikti dinamiškai, naudojantis palankiomis ugdymui situacijomis.

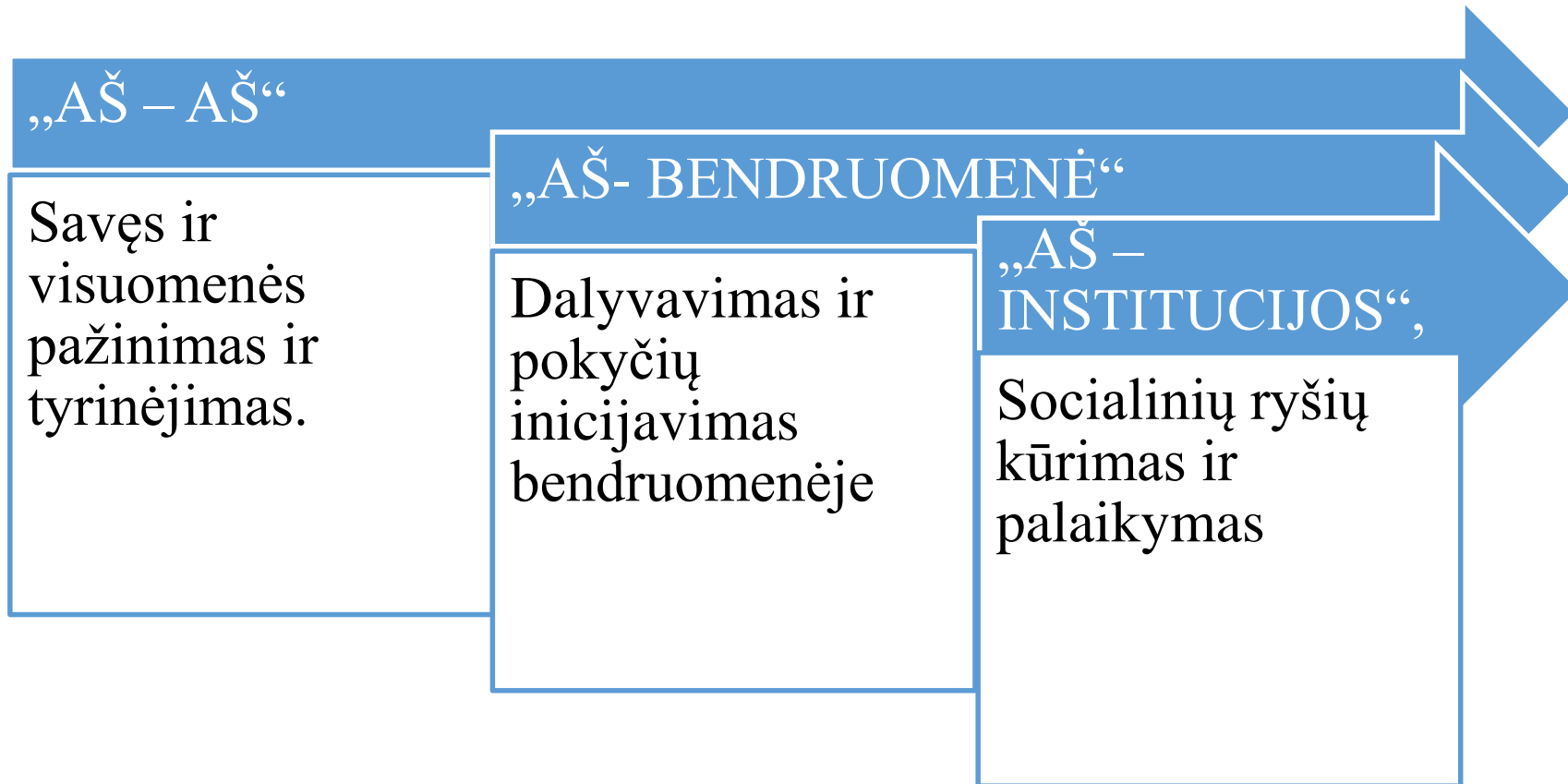
! Pilietiškumo pagrindų mokytojas yra laisvas formuoti ilgalaikio plano turinį, temų apimtį

Ugdymo procese svarbu:

- klausti ir abejoti, o ne būtinybė surasti ir pateikti vienareikšmius atsakymus;
- lavinti laisvo ir nepriklausomo mąstymo galias ir tuo pat metu klausiant kelti kitus klausimus;
- ugdyti poleminių mąstymą, įsiklausymą į kitą.

9 ir 10 klasių temų turinio suskirstymas į tris pasiekimų sritis

Pirmoji sritis - VISUOMENĖS IR SAVĖS PAŽINIMAS IR TYRINĖJIMAS

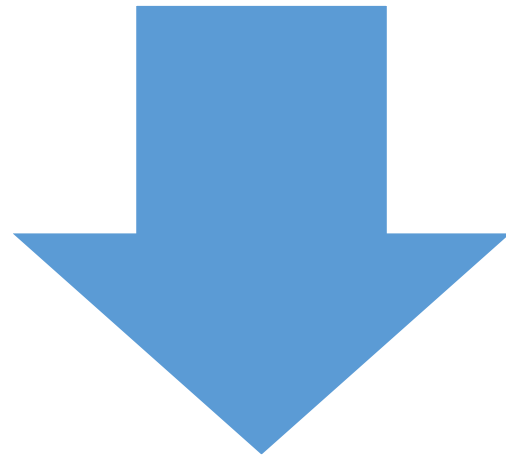
- Savęs ir visuomenės pažinimas ir tyrinėjimas akcentuoja kritinio ir kūrybinio mąstymo lavinimo svarbą, nagrinėjant aktualias vietas, nacionalines ir globalias problemas, klausimus ir įvykius, kritinę informacijos šaltinių analizę.
- Žinios suteikia galimybę įvertinti procesus - klausti ir ieškoti prasmės. Tik aptikus prasmę galima formuoti asmenines nuostatas, įgyti sąmoningus įgūdžius, pasinaudoti gebėjimais.

Antroji sritis - DALYVAVIMAS IR POKYČIŲ INICIJAVIMAS BENDRUOMENĖJE

- Siekiama asmeninio pritarimo socialinėms normoms
- Būtina akcentuoti metodus, leidžiančius autonomiškai, autentiškai suvokti, interpretuoti ir vertinti socialinio gyvenimo faktus.
- Siekti ne pasyvaus žinių perdavimo, o aktyvios pilietinės pozicijos, aktyvaus santykio su socialine tikrove formavimo, dalyvavimo realiuose socialiniuose procesuose
- Ugdymo metodai turėtų būti interaktyvūs: diskusijos ir debatai, mintinis eksperimentas, dokumentų analizė, socialinė drama, inscenizacija. Ugdyti praktinius socialinius – komunikacinius ir dalyvavimo – gebėjimus

Trečia sritis - SOCIALINIŲ RYŠIŲ KŪRIMAS IR PALAIKYMAS

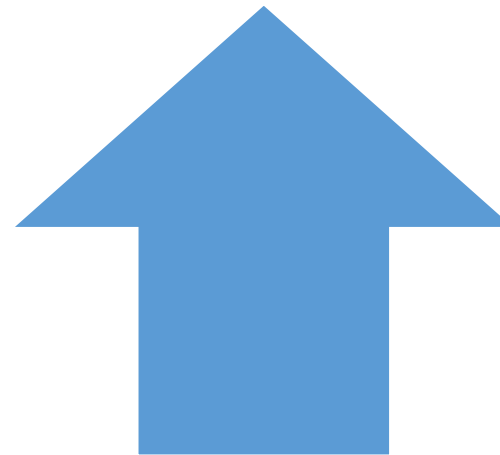
- Pilietiškumo ugdymo procesas orientuotas į kritinio, savarankiško, nepriklausomo mąstymo ugdymo galimybes, analizuojant socialinio ir politinio gyvenimo problemas, trūkumus ir galimus variantus bei ieškant pozityvių priemonių ir metodų, kaip juos įveikti
- Pasitelkiant logine analize pagrįstus, kritinį ir kūrybinį mąstymą ugdančius metodus įgyjama galimybė nagrinėti socialines - politines teorijas, politinę ir teisinę sistemas, pagrindinių valstybės institucijų struktūrą ir funkcijas
- Analizuojant „kaip yra“ ir „kaip turi būti“, paieškoti galimybės remtis daug rezultatyvesne ir problemiškesne analize - „kaip gali būti“ alternatyva

I gimnazijos
(9) klasė
37 valandos,
viso 7 skyriai
ir 18 temų.

II gimnazijos
(10) klasė
37 valandos,
viso 5 skyriai
ir 18 temų.

I gimnazijos (9) klasė

37 valandos, viso 7 skyriai ir 18 temų.

I VISUOMENĖS IR SAVĖS PAŽINIMAS IR TYRINĖJIMAS

1. Istorinė demokratijos vertybių, principų ir demokratinio bendrabūvio raida

1) Istorinė demokratijos raida (Senovės Graikijos tiesioginės demokratijos pavyzdžiai, kaip ji reiškiasi šiuolaikinėje demokratinėje valstybėje. Tiesioginės ir atstovaujamosios demokratijos panašumas ir skirtumai, reiškimosi formos.).

2) Pagrindiniai demokratijos principai ir demokratinės vertybės (Valdžių padalijimas, daugumos valdžia ir mažumų teisės, lygybė prieš įstatymą, žmogaus teisės ir laisvi rinkimai. Bendražmogiškos vertybės. Atsakomybė, kaip pilietinė vertybė. Individualumas ir originalumas, kaip visuomeninė vertybė. Piliečio sąmoningumas - moralinių ir politinių principų santykis. Individo savaiminio vertingumo problema ir individų laisvių konfliktai).

3) „Pilietiškumo evoliucija“ (Pilietybės ir piliečio sampratos raida nuo senovės Graikijos iki dabar. Pilietybės turinys skirtingais istoriniais laikotarpiais (despotijų, diktatūrų ir totalitarizmo sąlygomis. „Valstybė esu aš“, kodėl ši sąvoka apibūdina nuo vieno iki visų šalies piliečių? Nuo LDK bajoriškos iki modernios Lietuvos pilietybės turinio, panašumas ir skirtumai).

I gimnazijos (9) klasė 37 valandos, viso 7 skyriai ir 18 temų.

II DALYVAVIMAS IR POKYČIŲ INICIJAVIMAS BENDRUOMENĖJE

2. Žmogaus teisių raida, piliečio pareigų ir teisių santykis.

4) **Žmogaus teisių raida pasaulyje ir Lietuvoje.** Paprotinė, antikinė ir viduramžių Europos teisės ypatumai ir skirtumai, renesanso ir švietėjiško amžiaus teisės pokyčiai – prigimtinių teisių formavimasis, tarptautinių santykių formavimasis, pokaris – socialinės teisės, moterų teisių evoliucija ir dabartis – teisės į sveiką ir ekologišką aplinką. Aplinkosaugos problemos ir sprendimo būdai. Žmogaus teises reglamentuojantys dokumentai.

5) **Lygiateisiškumas** – (Kas yra teisingumas? Kas užtikrina teisingumą Lietuvoje, Europoje ir pasaulyje – tarptautiniai ir Lietuvos teismai) 3. Socializacija ir visuomeniniai santykiai. Demokratinis bendrabūvis ir pilietinė visuomenė.

I gimnazijos (9) klasė

37 valandos, viso 7 skyriai ir 18 temų.

II DALYVAVIMAS IR POKYČIŲ INICIJAVIMAS BENDRUOMENĖJE

3.Socializacija ir visuomeniniai santykiai. Demokratinis bendrabūvis ir pilietinė visuomenė.

6) Visuomenė ir tolerancija (Aptariama, kas sudaro visuomenę. Asmenybės ir visuomenės santykio problematika. Nagrinėjamas skirtingų visuomenės grupių santykis viena su kita. Nuo asmens elgesio kultūros iki tolerancijos ir empatijos sampratos, bendravimo - dialogo kultūra; tolerancijos diena ir savaitė. Netolerancija ir patyčių prevencija. Psichologinio ir fizinio smurto pavyzdžiai griauinantys asmens ir visuomenės ateitį, sprendimo būdai. Istoriniai ir dabartiniai netolerancijos pavyzdžiai - pilietinės visuomenės griovimas - aptariama prie ko gali privesti giliai įsišakniję stereotipai ir nepakantumas).

7) Kultūrų įvairovė (Lietuvos tautinių, religinių mažumų istorija ir dabartis. Kaip ir kodėl šiuolaikinėje visuomenėje formuojasi naujausių laikų mažumos, demokratinė santvarka ir piliečių socialiniai skirtumai, teisės ir pareigos.)

8) Socialinės atskirtis, socialinės problemos Lietuvoje ir pasaulyje.(Aptariami socialinės politikos klausimai. Nagrinėjamos socialinės atskirties priežastys. Susipažinama su socialiai atsakingo verslo ir savanorystės sąvokomis. Socialinė atskirties ir priklausomybių pavyzdžiai, sprendimo būdai. Žalingų įpročių prevencija. Reklama ir antireklama - savaitė prieš žalingus įpročius. Istorinės ir ekonominės aplinkybės paskatinusios žalingų įpročių formavimąsi. Socialiai atsakingas verslas, valstybės politika ir sveika gyvensena.)

9) „Savanorystė“ (Aptariamos galimybės dalyvauti ir veikti. Aptariamas asmens ir visuomenės atsakomybės klausimas. Nurodomos galimos bendradarbiavimo ir problemų sprendimų sritys.)

I gimnazijos (9) klasė

37 valandos, viso 7 skyriai ir 18 temų.

III SOCIALINIŲ RYŠIŲ KŪRIMAS IR PALAIKYMAS

4. Ekonomikos ir politikos santykio problema.

10) Ekonominė politika ir ekonominė visuomenės raida. (Rinkos ir komandinė ekonominės sistemos. Valstybinė, viešoji, privati nuosavybė, intelektinė nuosavybė. Laisvoji ir socialiai orientuota rinka. Namų ūkis – ekonominis savarankiškumas. LR konstitucija ir ekonominiai santykiai valstybėje. Vyriausybės vaidmuo kuriant unikalią ir savitą ekonominę valstybės sistemą. Ekonominės politikos reikšmė valstybės valdymui ir žmonių gyvenimui. Mokesčiai, jų paskirstymas ir reikšmė. Valstybės politinių institucijų atsakomybė - įstatymai ir politiniai sprendimai lemiantys verslo sėkmingumą. Valstybinės ir privačios paslaugos. Socialiai atsakingo verslo samprata.)

11) Globalizacija ir emigracija. (Globalizacijos iššūkiai valstybėms ir jų piliečiams. Globali ekonomika ir geopolitiniai ryšiai. Veiksniai lemiantys emigraciją ir imigraciją. Emigracijos padariniai valstybių ekonomikai. Emigracija ir imigracija pasaulyje ir Lietuvoje.)

I gimnazijos (9) klasė

37 valandos, viso 7 skyriai ir 18 temų.

5. Demokratiška savivalda - demokratinio valdymo, dialogo ir kompromiso principai piliečių kuriamose bendruomenėse

12) Piliečių kuriamos visuomeninės grupės. (Asocijuotos ir neasocijuotos visuomenės interesų grupės, nevyriausybinės organizacijos. Interesų grupės ir jų santykis su valdžia - korporatyvizmas ir pliuralizmas)

13) Demokratija mokykloje - mokyklos savivalda. (Tėvų ir vaikų atsakomybė, dialogas ir kompromisas artimoje aplinkoje. Mokyklos savivaldos modelis. Mokyklos savivaldos svarba, reiškimosi būdai, mokyklos bendruomenės nariai, institucijos ir jų veiklos būdai ir atsakomybė. Mokinių savivaldos modelis mokykloje. Politinės reklamos ir programos kūrimas, įsitraukimas į mokinių savivaldos rinkimus. Mokinių savivalda mieste ir Lietuvoje – LMS. Įsitraukimas į mokinių savivaldos veiklą, jos modelio aiškinimas ir bendradarbiavimas, dalyvavimas mokinių savivaldos akcijose ir projektuose.)

14) Vietos savivalda. (Nagrinėjama vietos savivaldos istorija. Aptariamos savivaldos institucijų funkcijos ir veiklos. Nagrinėjamos vietos savivaldos aktualijos ir problemos.) 6. Asmens tapatybės ir gyvenamosios aplinkos santykio problema. Kultūros paveldo saugojimo, puoselėjimo ir kūrimo principai ir problemos.)

I gimnazijos (9) klasė 37 valandos, viso 7 skyriai ir 18 temų.

6. Asmens tapatybės ir gyvenamosios aplinkos santykio problema. Kultūros paveldo saugojimo, puoselėjimo ir kūrimo principai ir problemos.

15) Savo gyvenamosios vietovės pažinimo, tyrimo ir kūrybinio pertvarkymo problemos. (Gyvenamosios vietovės etnokultūriniai, kraštotyriniai ir etnografiniai tyrimai, kultūros paveldo pažinimas. Bendruomenės, krašto šventės ir istorija.)

16) UNESCO saugomo paveldo raida ir jo saugojimo problematika Lietuvoje. (Kultūros ir gamtos paveldo apibrėžtis. Savitos, Lietuvos kultūros pažinimas globaliame pasaulyje, Lietuvos UNESCO paveldo istorija ir reikšmė.)

I gimnazijos (9) klasė

37 valandos, viso 7 skyriai ir 18 temų.

7. Tautos ir valstybės samprata

17) Tautinės ir politinės bendruomenės samprata. (Tautos samprata - “nacio“ ir „popular“. Valstybės ir valstybingumo samprata. Valstybių formavimosi būdai, jų tipai, valstybės požymiai. Valdžios legitimumo (teisėtumo) klausimas. Valstybės funkcijos. Lietuvos valstybės formavimosi bruožai ir etapai, LDK, ATR, tautinis atgimimas ir tarpukario – modernios valstybės formavimosi aplinkybės, dabarties valstybė).

18) Valstybinės ir atmintinos šventės. (1253-07-06; 1918-02-16; 1990-03-11 - trijų Lietuvos valstybingumo etapų reikšmė šiandieninei Lietuvai. Tarptautinės, Lietuvos atmintinos datos, jų sąsajos su praeitimi, dabartimi ir Lietuvos kultūra.

II gimnazijos (10) klasė

37 valandos, viso 5 skyriai ir 18 temų.

I VISUOMENĖS IR SAVĖS PAŽINIMAS IR TYRINĖJIMAS

1. Žiniasklaida ir demokratija. Informacinė ir žinių visuomenė.

1) **Žiniasklaidos funkcijos ir problemos.** (Žiniasklaidos priemonių įvairovė. Socialinės žiniasklaidos privalumas ir pavojai, informacinis raštingumas. Žiniasklaida kaip neformali ketvirtoji valdžia, jos vaidmuo valdžios institutų kontrolėje, užtikrinant valdžių padalijimo principą. Visuomenės informavimas ir nuomonių raiška. Informaciniai karai, priešiška propaganda ir vaidmuo užtikrinant nacionalinį saugumą).

2) **Žurnalistika ir žodžio bei spaudos laisvės problema.** (Dokumentai užtikrinantys žodžio ir spaudos laisvę, jų turinys. Institucijos, ginančios žodžio ir spaudos laisvę, žodžio ir spaudos laisvės įgyvendinimo istorija, piliečių vaidmuo užtikrinant žodžio ir spaudos laisvę, cenzūrą draudžiantys įstatymai, cenzūros priešastys ir pasekmės. Žurnalisto profesijos samprata, žurnalistikos paskirtis, principai ir funkcijos, etika, žurnalistinio straipsnio ypatumai. Užsakomosios ir tiriamosios žurnalistikos bruožai. Žurnalistikos kryptys, spaudos ir žodžio laisvę garantuojančios institucijos: Visuomenės informavimo etikos asociacija. Lietuvos radijo ir televizijos komisija, Žurnalistų etikos inspektoriatas tarnyba.)

3) **Informacinės ir žinių visuomenės samprata.** (Informacinės visuomenės apibrėžtis, informacinės ir komunikacinės technologijos, ES ekonominė strategija, elektroninė valdžios naudojimosi galimybės ir nauda, žinių ekonomikos kūrimo principai).

II gimnazijos (10) klasė

37 valandos, viso 5 skyriai ir 18 temų

II DALYVAVIMAS IR POKYČIŲ INICIJAVIMAS BENDRUOMENĖJE

2. Grėsmės demokratinei valstybei. Nacionalinio saugumo užtikrinimo būdai.

4) Institucijos ir organizacijos užtikrinančios nacionalinį saugumą. (Nacionalinio saugumo esmė. VSD, STT, KAM, VRM veikimo principai, bendradarbiavimas su įstatymų leidžiamąja, vykdomąją ir teismine valdžia ir pilietine visuomene. Valstybės gynimo tarybos vaidmuo krizių ir karo atveju. Pilietinės visuomenės vertybinės nuostatos užtikrinančios šalies saugumą. Institucijų ir piliečių vaidmuo ir galimybes užtikrinant šalies saugumą taikos ir krizių metu).

5) Krašto gynybos ir pilietinio pasipriešinimo institucijos. (LR konstitucija ir „Karo prievolės įstatymas“ - numatyti karo prievolės atlikimo būdai Lietuvoje, palyginimas su kaimyninėmis valstybėmis. Savo asmeninių galimybių bei gebėjimų įsivertinimas renkantis karo prievolės atlikimo būdą. Lietuvos kariuomenės pajėgų rūšių apibūdinimas ir funkcijos. Lietuvos kariuomenės misijos, tarptautinio bendradarbiavimo įvertinimas užtikrinant nacionalinį saugumą ir tarptautinę taiką. Pilietinio pasipriešinimo būdai. Lietuvos šaulių sąjungos istorija ir dabartis – organizacijos struktūra, funkcijos krašto gynybos sistemoje ir veiklos pavyzdžiai. Narystės ir veiklos Lietuvos šaulių sąjungoje galimybės. Pilietinės visuomenės vertybinės nuostatos užtikrinančios šalies saugumą. Piliečio vaidmuo ir galimybes užtikrinant šalies saugumą taikos ir krizių metu).

II gimnazijos (10) klasė

37 valandos, viso 5 skyriai ir 18 temų

6) Lietuvos valstybės saugumas vidinių bei išorinių grėsmių akivaizdoje.

(Vidinių ir išorinių grėsmių Lietuvos valstybės saugumui identifikacija. **Demokratijos nykimas**, lygiateisiškumo principo pažeidžiamumas dėl įstatymų laikymosi, valdžių padalijimo ir savikontrolės proceso mažėjimo, daugumos valdžios ir mažumų teisių realizavimo, žmogaus ir piliečių teisių pažeidžiamumo. **Netolygi socialinė, ekonominė raida ir skurdas**. Valstybės mokesčių sistema, vidutinis ir minimalus atlyginimas, pensijos ir kt. išmokos, BVP paskirstymas, darbo kultūra. Skirtingų visuomenės grupių padėtis rinkoje ir visuomenėje. Skurdo lygis ir jo priežastys. **Emigracija ir imigracija, šalies populiacijos pokyčiai**. Ekonominės, politinės, kultūrinės emigracijos priežastys ir pasekmės, valstybės populiacijos svyravimai-gimstamumas, visuomenės „senėjimas“, etninės ir pilietinės visuomenės pokyčiai, įtaka kultūrai ir politiniam gyvenimui. **Ekonominė priklausomybė**. Eksporto ir importo skirtumai, rinkų įvairovės trūkumas, ūkio šakų priklausomybė nuo kitų valstybių. Monopolijos. **Politinė ir kultūrinė atskirtis- vertybių krizė**. Atskirų visuomenės grupių atskirtis dėl skirtingų religinių, tautinių, ekonominių, vertybinių įsitikinimų, ekstremizmas grėsmė. **Gamtiniai ir technogeniniai kataklizmai**. Gamtos stichijų padariniai ūkiui ir visuomenei, žmogaus sukeltos katastrofos arba jų grėsmė ūkiui ir žmonių gyvybei. **Terorizmas**. Kibernetinės grėsmės, teroro išpuoliai. **Kitų valstybių priešiška veikla**. Šnipinėjimas, karinė grėsmė, propaganda ir informacinis karas, kultūrinė invazija ir istorijos klastojimas. **Nestabilumas regione ir pasaulyje**. Tarptautinės teisės pažeidimai, konfliktų plėtra ir ekonominių, kultūrinių santykių griovimas, įprastinės ir branduolinės ginkluotės kontrolė, pabėgėlių problema, grėsmė valstybių suverenitetui. **Nusikalstamumas**. Korupcija, prekyba narkotikais ir žmonėmis, reketas ir chuliganizmas, kontrabanda.)

II gimnazijos (10) klasė

37 valandos, viso 5 skyriai ir 18 temų

3. Lietuvos pasipriešinimo istorinis naratyvas. Šiuolaikinių ir XVIII -XX a. nacionalinio saugumo sampratų palyginimas.

(Pilietinio pasipriešinimo samprata ir būdai. Istorinė atmintis kaip nacionalinio saugumo priemonė informacinio karo lauke. Svarbiausi pilietinio pasipriešinimo įvykiai Lietuvoje ir gyvenamoje vietovėje.)

7) LDK bajoriškos visuomenės pasipriešinimo istorija XVI-XIX a. (LDK– rytų – musulmoniškos Osmanų, stačiatikiškos Rusijos, vakarų - katalikiškos Europos ir protestantiškos Šiaurės Europos civilizacijų sandūroje. Unikaliai, daugiatautės ir teisinės valstybės gynimas. LDK pilietybės turinys. Tvano ir Šiaurės karo pasekmės Lenkijos - Lietuvos valstybingumui, sukilimų 1794, 1830 – 1831 m. ir 1863 – 1864 m. istorija Europos konfliktų ir geopolitinių pokyčių kontekste.

II gimnazijos (10) klasė

37 valandos, viso 5 skyriai ir 18 temų

8) Neginkluoto pasipriešinimo istoriniai pavyzdžiai

Rusijos okupacija – knygnešių, slaptos spaudos, slaptų mokyklų tinklas – (pasipriešinimas rusifikacijai ir tautinės, kultūrinės ir politinės savimonės formavimasis. „Kražių skerdynės“ – pilietinio nepaklusnumo ir protesto forma).

Nacistinė okupacija - žydų gelbėjimas – (Pasaulio Tautų teisuoliai).

VLIK ir pasaulio lietuvių indėlis į Lietuvos nepriklausomybės išsaugojimą (Užsienio lietuvių organizacijų veikla ir kova už Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą ir valstybingumo puoselėjimą moderniu laikotarpiu)

Sovietinė okupacija ir „Disidentinis sąjūdis“ – (kova už žmogaus teises ir Lietuvos nepriklausomybę).

Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis – demokratinė revoliucija ir „Dainuojanti revoliucija“ – (neginkluoto masinio visuomenės pasipriešinimo pavyzdžiai ir Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas).

II gimnazijos (10) klasė

37 valandos, viso 5 skyriai ir 18 temų

9) Nepriklausomybės kovos ir netektys – modernios ir demokratinės valstybės kūrimas. (Geopolitiniai lūžiai ir nepriklausomybės gynimas. Kada visuomenė privalo arba yra priversta imtis ginkluotos kovos ir pasipriešino?)
Suokalbiai ir ultimatumai nulėmę Lietuvos okupaciją ir aneksiją – (pilietinio, politinio pasipriešinimo klausimas ir 1941birželio 23 d. sukilimas).

Nepriklausomybės kovos ir Lietuvos partizanų pogrindžio valstybė- (Modernios valstybės pilietinio pasipriešinimo pradžia – Nepriklausomybės kovos. Antrojo Sovietinė Lietuvos okupacija - Laisvės kovų priežastys, etapai ir organizacija. Partizanų kasdienybė ir pasipriešinimo pavyzdžiai. Laisvės kovų asmenybės, jų indėlis ir palikimas).

10) Pilietinės visuomenės ardymo pavyzdžiai , genocido formos. (Holokausto tragedijos pamokos. Trėmimų bangos Lietuvoje).

11) Lietuvos teritorinio vientisumo ir suvereniteto išsaugojimas informacinės - istorinės propagandos sąlygomis. (Rytų Lietuvos likimas XX a. - tautinio ir pilietinio pasipriešinimo pavyzdžiai. Mažoji Lietuva: nuo Tilžės akto, Klaipėdos krašto prijungimo iki Mažosios Lietuvos **praradimo**)

II gimnazijos (10) klasė

37 valandos, viso 5 skyriai ir 19 temų

SOCIALINIŲ RYŠIŲ KŪRIMAS IR PALAIKYMAS

4. Konstitucijos paskirtis demokratinėje valstybėje.

12) Konstitucionalizmo ištakos. (Lietuvos teisės istorijos raida – nuo LDK statutų iki 1992 m. konstitucijos. Konstitucijos preambolės turinio reikšmė).

13) Valstybė samprata ir jos formos. (Valstybių valdymo, sąrangos ir režimo formos. Lietuvos valstybės formos remiantis LR Konstitucija. Lietuvos Respublikos demokratinės valstybės požymiai. Politinė orientacija į Vakarus remiantis Lietuvos Respublikos konstituciniais aktais ir istoriniais pavyzdžiais).

14) Lietuvos Respublikos Konstitucija- piliečio ir visuomenės santykiai su valstybe. (Pilietybės įgijimo ir netekimo būdai Lietuvoje ir pasaulyje. Žmogaus prigimtines, pilietines, socialines ir ekonominės teisės ir pareigos, viešieji ir privatūs interesai).

15) Ideologijos, partijos ir rinkimų sistemos. Lietuvos Respublikos Konstitucija ir valdžių padalijimas. (Ideologijos ir politinis spektras. Rinkimų sistemos. LR Prezidento institucija. LR Seimo institucija. LR Vyriausybės institucija. LR Teismų institucija).

II gimnazijos (10) klasė

37 valandos, viso 5 skyriai ir 19 temų

5. Lietuva ir tarptautinė bendrija. Tarptautinis solidarumas ir pasaulio problemos.

16) JTO reikšmė Lietuvai ir globaliam pasauliui. (JTO struktūra ir Lietuvos dalyvavimas. Istorinė ir moderni JTO reikšmė užtikrinant politinį saugumą. JTO veiklos sritys ir Lietuva. Pasaulio solidarumas ir globalizacija, 2015 m. – JT Darnaus vystymosi darbotvarkė (2015-2030 m. nustatyta 17 universalių tikslų), pasauliniai ir tarpusavyje susiję darnaus vystymosi tikslai).

17) NATO reikšmė Lietuvai ir globaliam pasauliui.(NATO struktūra ir reikšmė Lietuvos nacionaliniam saugumui, Lietuvos politinis ir karinis dalyvavimas užtikrinant tarptautinę taiką ir demokratiją).

18) ES reikšmė Lietuvai ir globaliam pasauliui.(Europos Sąjunga ir jos veikimo mechanizmai, institucijos. ES politikos įtaka kasdieniam visuomenių ir piliečių socialiniam, kultūriniam ir ekonominiam gyvenimui. ES strategija ir planai keičiantys piliečių gyvenimą ir jų ateitį).

Ačiū už dėmesį